

СЕКЦІЯ 8 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.14:352

Архипенко С.В.*кандидат економічних наук,
в.о. завідувача кафедри обліку, аудиту та фінансів
ОКВНЗ «Інститут підприємництва «Стратегія»*

ФІНАНСИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Стаття присвячена висвітленню проблем у такій ланці фінансів України, як фінанси підприємств житлово-комунальної сфери. Детально розглянуто проблеми технічної оснащеності сфери комунальних послуг, проаналізовано стан житлового фонду, обслуговування наявних об'єктів житлової сфери, дорожнє господарство, стан забезпечення послуг перевезення міським електротранспортом, проблеми переробки побутових відходів. Для більш детального з'ясування глибини кризи у цій сфері проведено аналіз основних показників її діяльності у порівнянні з іншими галузями вітчизняної економіки, що дає змогу визначити місце житлово-комунального господарства у галузевій структурі України.

Ключові слова: житлово-комунальна сфера, житлово-комунальні підприємства, інфраструктура, житловий фонд, об'єкти житлової сфери, житлово-комунальні послуги.

Архипенко С.В. ФИНАНСЫ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

Статья посвящена отображению проблем такого звена финансов Украины, как финансы предприятий жилищно-коммунальной сферы. Детально рассмотрены проблемы технической вооруженности сферы коммунальных услуг, проанализированы состояние жилищного фонда, обслуживание существующих объектов жилищной сферы, дорожное хозяйство, состояние обеспечения услуг перевозки городским электротранспортом, проблемы перевозки бытовых отходов. Для более детального рассмотрения глубины кризиса в этой сфере проведен анализ основных показателей ее деятельности в сравнении с другими отраслями отечественной экономики, что дает возможность определить место жилищно-коммунального хозяйства в отраслевой структуре Украины.

Ключевые слова: жилищно-коммунальная сфера, жилищно-коммунальные предприятия, инфраструктура, жилищный фонд, объекты жилищной сферы, жилищно-коммунальные услуги.

Arkhypenko S.V. FINANCE PUBLIC ENTERPRISES: THE ANALYSIS OF PROBLEMS OF HOUSING AND MUNICIPAL ECONOMY OF UKRAINE

Article is devoted to covering issues such as Lanka finance finances of enterprises of housing and communal sphere. Technical problems are discussed in detail the availability of utility services, analyzed the State of housing, maintenance of existing residential areas, road services, State security services transportation urban electro transport, the problem of recycling waste. For a more detailed elucidation of the depth of the crisis in this field of the analysis of the main indicators of its activity in comparison with other sectors of the domestic economy, which enables you to determine the place of housing in the sectoral structure of Ukraine.

Keywords: housing and communal sector, housing and communal enterprises, infrastructure, residential facility, residential areas, housing and utilities.

Постановка проблеми. Економічне процвітання будь-якої країни багато в чому залежить від ступеня її конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність країни, у свою чергу, визначається станом економіки, фінансового сектора, експортними можливостями та можливостями залучення інвестицій в економіку. Значний вплив також здійснюють державна політика, рівень розвитку продуктивних сил і, нарешті, інфраструктура. Зупинимось детальніше на вивченні останнього фактора. Інфраструктуру представляє передусім житлово-комунальна сфера, до складу якої входять:

- теплопостачання;
- водопостачання;
- електропостачання;
- дорожнє господарство;
- житловий фонд.

Завдяки цим елементам інфраструктури здійснюється життєзабезпечення населення та промисловості, від чого залежить ефективність їх діяльності. Відомо, коли потенційні носії робочої сили (населення) перестають постійно дбати про забезпечення життєво необхідних благ у силу їх повного чи часткового задо-

волення, вони починають реалізовувати себе на виробництві, тобто зростає їх продуктивність праці. А це у свою чергу матиме вплив на виробничі та економічні показники підприємств: обсяги виробництва, якість продукції, виручку від реалізації продукції, чистий прибуток, показники ефективності діяльності. На макrorівні результатом буде зростання обсягів ВВП, тобто забезпечується економічне зростання.

Розвиток житлово-комунальної сфери впливає також і на життєдіяльність підприємств та виконання ними виробничої програми, а саме на своєчасну поставку сировини та матеріалів, підтримку необхідної температури виробничих приміщень у залежності від потреб технології виробництва промислової продукції, освітлення та опалення приміщень невиробничого характеру, утримання об'єктів соціальної інфраструктури тощо.

Отже, житлово-комунальне господарство є ключовою сферою, яка забезпечує життєдіяльність економіки. Тому, якщо країна не в змозі забезпечити розвиток даної галузі, то немає сенсу говорити про високі технології та управлінські підходи у сфері регулювання економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реформування житлово-комунальної сфери неодноразово були предметом вивчення різними економістами. Так, М.Л. Косматенко, вивчаючи можливості реформування сфери ЖКГ в аграрному секторі, обґрунтував необхідність виділення територіального і галузевого аспектів у діяльності комунального підприємства. Також він визначив структуру організаційно-економічного механізму управління комунальним господарством як систему з трьох структурних елементів: організаційно-технічних, організаційно-господарських і економіко-фінансових. Також, виділяючи умови впровадження принципів комерційного розрахунку в діяльність ЖКГ, М.Л. Косматенко однією із напрямів назвав формування джерел розширеного відтворення за рахунок власних фінансових ресурсів [1]. Це є доцільним з огляду на те, що держава зараз не в змозі у повному обсязі фінансувати цю сферу, але слід конкретизувати, з яких джерел підприємства ЖКГ можуть реально отримувати кошти. Г.О. Крамаренко серед факторів підвищення продуктивності сфери ЖКГ виділяє підвищення продуктивності праці, раціональне використання основних виробничих фондів, зниження матеріаломісткості, ефективне використання капітальних вкладень, удосконалення структури суспільного виробництва, підвищення якості продукції тощо [2]. На нашу думку, на підвищення продуктивності галузі ЖКГ значний вплив також чинять фінансово-економічні фактори: джерела фінансування, обсяги надання послуг, прибуток тощо. При цьому пріоритетним джерелом отримання додаткових коштів Г.О. Крамаренко виділяє збільшення обсягу платних послуг. Але, на нашу думку, виникає питання про те, чи зможе галузь в такому разі забезпечити гідне співвідношення категорій «ціна – якість», адже від нього залежить рівень попиту на послуги ЖКГ і, як наслідок, рівень прибутковості галузі. Проте і Г.О. Крамаренко, і М.Л. Косматенко мають єдину думку про те, що фінансування сфери ЖКГ повинно здійснюватися не тільки з бюджетів різних рівнів, а й мати альтернативні джерела.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте на сьогодні в Україні в житлово-комунальній сфері існує ціла низка проблем, які потребують розв'язання в найближчому майбутньому. Це стан та оновлення житлового фонду, переробка побутових відходів, технічне оснащення житлово-комунального господарства, електротранспорт тощо. Основною причиною цього є нестача коштів для належного розвитку цього сектора економіки. Її усунення пов'язано із вирішенням проблеми переходу сфери ЖКГ на ринкові засади, тобто від ринку продавця до ринку покупця.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у проведенні аналізу ЖКГ на сучасному етапі, виділенні проблем його функціонування, визначенні причин кризового стану галузі, порівнянні цієї сфери за ринкової економіки та в умовах українських реалій.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні в житлово-комунальній сфері існує ціла низка проблем, які потребують розв'язання в найближчому майбутньому. Розглянемо основні з них.

Зараз вкрай гостро постає проблема технічної оснащеності сфери комунальних послуг. За даними Держкомітету України з питань житлово-комунального господарства, в Україні більш ніж 1/3 водопровідних та каналізаційних мереж і 1/5 частина тепло-

вих мереж перебувають мало не в аварійному стані, переважна більшість очисних споруд експлуатується 20-60 років [1, с. 11]. Це призводить до так званих системних аварій внаслідок зниження надійності мереж тепло- та водопостачання, що може викликати епідемії або інші екологічні катастрофи. До того ж усунення локальних за своїм характером аварій є досить затратною справою, яку ефективніше вирішувати в системі, що зекономить час та кошти. Крім того, внаслідок експлуатації застарілого обладнання має місце висока ресурсовитратність даних мереж, через що в економіці відбуваються значні перевитрати вугілля, газу, мазуту, електроенергії та води. Так, втрати питної води по Україні в середньому становлять 30%, а в деяких містах досягають 72% [1, с. 11].

Складним можна назвати і стан житлового фонду. Будівництво таких об'єктів сьогодні здійснюється лише на замовлення окремих підприємств та фізичних осіб, держзамовлення щодо оновлення житлового фонду майже відсутні через обмеженість бюджетних коштів. Як свідчать дані Держкомітету України з питань ЖКГ, 70% житла споруджено до 1970 року, 33% будинків потребують капітального ремонту.

Існують проблеми і в забезпеченні обслуговування наявних об'єктів житлової сфери. Так, 85% будинків підвищеної поверховості не мають протипожежного захисту, більш як 10% ліфтів відпрацювали 25 років [1, с. 11]. Наслідком цього є зростаюча аварійність будинків через вихід з експлуатації внутрішньобудинкових мереж та ліфтів. До того ж не виправдано зростає вартість обслуговування житла через використання старих систем опалення, для яких характерний високий ступінь споживання тепла. Такі комунікації збереглися у будинках застарілих серій («хрущовках»), які становлять більшу частину житлового фонду країни. До речі, проектний термін експлуатації хрущовок закінчується вже через 5 років.

Дорожнє господарство також знаходиться в незадовільному стані. Держкомітет з питань ЖКГ визначає його таким чином: половина всього дорожнього покриття України має значні дефекти, лише 9% доріг і тротуарів забезпечено зливовою каналізацією; понад 20% мостів та шляхопроводів мають обмежену пропускну здатність, а 13% з них потребують капітального ремонту чи реконструкції [1, с. 11].

Надзвичайно складне становище склалося в забезпеченні послуг перевезення міським електротранспортом. Парк тролейбусів та трамвайних вагонів зношено майже повністю: понад 80% наявного транспорту підлягає списанню, 40% трамвайних ліній, контактних та кабельних мереж потребують капітального ремонту [1, с. 11]. Та навіть з огляду на такий стан ці фонди продовжують активно експлуатуватися через неможливість їх заміни на більш нові та сучасні. А це прямо пов'язано з безпекою руху. До того ж час від часу частина електротранспорту, який обслуговує міські перевезення, повинна вилучатися з маршрутів для усунення локальних поломок та проведення поточного ремонту, що спричиняє напругу на відповідних напрямках руху. Це є неефективним витрачанням коштів, адже замість того, щоб постійно фінансувати ремонти, доцільніше було б придбати нові засоби перевезення. Але на таку покупку підприємства електротранспорту просто не мають коштів. З огляду на це, якщо не вистачає власних джерел фінансування, треба залучати кошти «зі сторони».

Справжньою проблемою є переробка побутових відходів. На сьогодні вони займають територію по-

лігонів та звалищ загальною площею в 3000 га, причому 80% її експлуатується без забезпечення заходів проти забруднення стічних вод та повітря [1, с. 11]. З цієї кількості відходів утилізовано лише 2,5%, які спалюються на двох сміттєспалювальних заводах в Києві та Дніпропетровську. При цьому впровадження сучасних технологій збирання, сортування та утилізації відходів тільки починається. Хоча в деяких країнах світу (США, Данія, Фінляндія, Швейцарія) сфера переробки побутових відходів є надзвичайно прибутковою, адже за допомогою новітніх технологій відходи використовуються в якості альтернативного джерела енергії, що вирішує проблеми енергозбереження, диверсифікації поставок енергоносіїв, оптимізації теплопостачання, не кажучи вже про поліпшення стану довкілля. Продукти переробки побутових відходів використовуються навіть у створенні ресурсів для дорожнього будівництва.

Для більш детального з'ясування глибини кризи у цій сфері слід провести аналіз основних показників її діяльності в порівнянні з іншими галузями вітчизняної економіки. Це дасть змогу визначити місце житлово-комунального господарства в галузевій структурі України.

Спочатку розглянемо, яке місце займає житлово-комунальна сфера у структурі галузей за обсягами випуску продукції (у даному випадку це надання послуг). Цей показник дає змогу з'ясувати, наскільки потужно працює відповідна галузь, та окреслити можливості її подальшого функціонування. Але він дає інформацію лише про кількісний (вартісний) вимір обсягів надання послуг, не говорячи про якість їх надання. Отже, дані про обсяги надання послуг можна побачити у таблиці 1 [4].

Як видно із наведених даних, у структурі економіки галузі, що надають послуги, займають трохи більше третини, причому на кінець аналізованого періоду їх частка знижується. Це пов'язано із тенденцією до зниження обсягів надання послуг ключовими галузями цієї сфери: транспорт і зв'язок, жит-

лово-комунальне господарство та охорона здоров'я і соціальне забезпечення. Стосовно ж житлово-комунального господарства, то воно займає зовсім незначну частку в загальній структурі наданих послуг (близько 5%), яка на 2013 рік знизилася до 4% (менша доля послуг по даним галузям лише у сфері охорони здоров'я – 2,2%). І це незважаючи на те, що в грошовому вимірі обсяги наданих послуг з року в рік зростають, що може також свідчити про підвищення вартості їх надання. Ситуація з обсягами наданих послуг житлово-комунальною сферою тільки підтверджує стан речей, зазначений вище, а саме наявність проблем у функціонуванні окремих складових даної галузі (житлове, дорожнє господарство, тепло-, газо-, водопостачання тощо). Ці проблеми не дозволяють надавати населенню послуги в достатньому обсязі і, головне, належної якості.

Зміна обсягів виготовлення продукції (надання послуг) неодмінно призводить до зміни фінансових показників діяльності підприємств будь-якої галузі. Тому слід проаналізувати, які фінансові результати (прибутки чи збитки) має ЖКГ з огляду на існуючу динаміку надання послуг, та порівняти ці дані з результатами діяльності інших галузей економіки [4].

Дані таблиці свідчать про те, що за аналізований період економіка працювала з прибутком, який має загальну тенденцію до підвищення, хоча у період 2009–2009 рр. мало місце значне його зниження (більш ніж у 4 рази), що стало наслідком світової фінансової кризи. У результаті цього всі галузі економіки мали спад своєї діяльності, деякі галузі спрацювали зі збитком (сільське господарство, торгівля, заготівля, ЖКГ). Як бачимо, криза найбільше вплинула на галузі, що надають послуги, оскільки вони є найменш економічно захищеними (навіть обсяги надання послуг незначні, а вони є основним джерелом отримання прибутку на цих підприємствах). Якщо говорити про галузі, які значно підвищили свої прибутки на кінець аналізованого періоду, то це такі (по мірі зниження величини прибутку): промисловість,

Таблиця 1

Динаміка та структура надання послуг за галузями економіки (млн грн)

Роки	Всього за галузями економіки		За галузями, що надають послуги		Транспорт та зв'язок		Торгівля та громадське харчування		Житлово-комунальне господарство		Охорона здоров'я та соц. забезп.	
	Сума	%	Сума	%	Сума	%	Сума	%	Сума	%	Сума	%
2009	175960	100	60311	34,3	17062	9,7	8240	4,7	9104	5,2	6255	3,6
2010	24421	100	77208	37,7	19798	9,7	13352	6,5	11985	5,9	7615	3,7
2011	220679	100	80195	36,6	20612	9,3	14991	6,8	12420	5,6	7140	3,2
2012	276246	100	95449	34,6	25418	9,2	17087	6,2	14971	5,4	6728	2,4
2013	373893	100	124959	33,4	33442	8,9	28664	7,7	15025	4,0	8387	2,2

Таблиця 2

Фінансові результати за галузями економіки (млн грн)

Галузі економіки	2008	2009	2010	2011	2012
Промисловість	7916	2548	7429	7354	8660
Сільське господ.	-3362	-4424	-3750	1440	841
Будівництво	1092	830	591	61	835
Транспорт і зв'язок	3747	5095	4460	719	4147
Торгівля і громадське харч.	1459	-1879	-1649	1134	2496
Постачання і збут	226	108	34	-327	-120
Заготівля	62	-4	33	-47	-67
Житлово-комунальне госп.	305	-216	-461	-223	-657
Фінанси, кредит, страхування	1709	853	1442	1201	2469
Інші галузі	714	500	-702	2621	137
Всього	13868	3419	7427	13933	18741

Таблиця 3

Рентабельність за галузями економіки

Галузі економіки	2008	2009	2010	2011	2012
Промисловість	5,7	6,3	9,1	4,8	4,3
Сільське господ.	-22,7	-26,9	-20,2	-3,1	5,3
Будівництво	10,0	7,6	5,0	1,4	3,7
Транспорт і зв'язок	11,9	20,7	15,7	2,4	8,9
Торгівля і громадське харч.	13,3	20,3	17,0	9,0	7,8
Постачання і збут	24,1	23,3	25,2	-1,8	-5,6
Заготівля	5,9	4,1	2,7	-1,0	-2,2
Житлово-комунальне госп.	3,0	-0,6	-3,7	-1,8	-7,7
Фінанси, кредит, страхування	13,8	42	7,4	11,4	17,2
Всього	4,9	5,1	5,9	2,7	4,5

транспорт і зв'язок, торгівля, фінансова сфера. Стосовно житлово-комунального господарства, то з 2009 по 2012 рр. воно є збитковою галуззю економіки, причому сума збитків ні разу не зменшувалася відносно результатів 2008 року. Навпаки, на 2012 рік вона досягла 657 млн грн, що є найвищим показником збитку не тільки по галузі, але й по економіці в цілому (вплив економіко-політичних процесів в Україні, що відбуваються і дотепер) Про збитковість діяльності ЖКГ свідчать і показники рентабельності (табл. 3) [4]:

Прибуток сам по собі вказує лише на результат діяльності галузі, не зачіпаючи питання ефективності такої діяльності. А з'ясування того, наскільки прибутково працює дана галузь, можливо тільки за умови зіставлення величини прибутку з сумою понесених витрат (розрахунок показника рентабельності). Як свідчать дані таблиці 3, житлово-комунальне господарство є нерентабельною сферою економіки починаючи з 2009 року. Найнижчого показника рентабельності ЖКГ досягло у 2012 році, ставши найбільш збитковою галуззю.

Отже, проведений порівняльний аналіз показників економічної діяльності по галузям народного господарства України (див. табл. 1, 2, 3) показав, що найменш прибутковою є сфера надання послуг, зокрема житлово-комунальне господарство. Саме тут спостерігається найнижчий рівень отримання прибутку. Навіть така проблемна галузь економіки, як сільське господарство у 2012 році спрацювала ефективніше (див. табл. 3).

Хоча таке порівняння показників діяльності житлово-комунального господарства з іншими галузями є не зовсім коректним, адже у такому разі виникає макроекономічне протиріччя, породжене перекосами у розвитку економіки України. Воно дісталось у спадок від адміністративно-командної системи, коли виробництво існувало заради виробництва, і має прояв перш за все в нерівномірному переході відповідних галузей на ринкові принципи функціонування. Ринкова система господарювання характеризується тим, що попит породжує пропозицію (а не навпаки). Це означає, що розвиток будь-якої галузі визначається потребами споживача, тобто за ринкової економіки панує ринок покупця.

Але в процесі переходу до ринку не всі галузі економіки України змінили орієнтацію на споживача. Більша частина сегментів народного господарства зараз є ринком покупця, а житлово-комунальне господарство ще й зараз залишається ринком продавця. Тобто населення змушене споживати ті послуги і того рівня якості, який запропонує сфера ЖКГ. Нехтуючи потребами кінцевого споживача, сфера житлово-комунального господарства сама себе заганає в

глухий кут, адже, надаючи лише обмежений перелік послуг, якість яких є недостатньою, вона відштовхує від себе населення, яке повинно оплачувати такі послуги. А це вже є втратою можливості прибуткового функціонування, адже платежі населення і є основним джерелом доходу підприємств ЖКГ.

Зараз часто йде мова про необхідність залучення іноземних інвестицій у розвиток окремих галузей економіки України. Проведений аналіз галузі житлово-комунального господарства свідчить про те, що і вона потребує значних фінансових вливань. Але навіть шукати інвестора на стороні, якщо населення саме в змозі вкладати кошти в розвиток цієї важливої для економіки сфери. В Європі давно практикується фінансування житлово-комунального сектора за кошти населення. Так, кожен австрієць вкладає до 30% своїх доходів на розвиток даної галузі, виступаючи таким чином інвестором для неї. У такому разі населення вправі вимагати належного рівня надання послуг, тобто попит диктує правила гри, як і належить за ринкової економіки. Оскільки галузь отримує достатньо коштів, вона в змозі і задовольняти потреби споживача, і залишатися прибутковою.

У нас населення в силу отримання низького рівня доходу здійснює оплату послуг за порівняно незначними тарифами, тому і якість надання цих послуг є незадовільною, бо відповідає рівню оплати. Тому галузь житлово-комунального господарства і залишається ринком продавця, бо населення як споживач послуг є неплатоспроможним, а, як відомо, хто платить, той замовляє музику. Для виходу із становища, що склалося, необхідно так зацікавити населення у прибутковій діяльності підприємств житлово-комунальної сфери, щоб стимулювати його до збільшення вкладень до підприємств даної галузі.

Але на сьогодні склалися певні протиріччя між населенням, яке обслуговують такі підприємства, та можливостями підвищення ефективності діяльності комунальних підприємств. Сутність таких протиріччя полягає у тому, що комунальні підприємства можуть збільшити прибутковість власної діяльності за рахунок підвищення плати за надання своїх послуг населенню, яке в наслідок подорожчання рівня життя не в змозі здійснювати такі витрати.

Висновки із проведеного дослідження. На сьогодні в Україні в житлово-комунальній сфері існує ціла низка проблем: стан та оновлення житлового фонду, переробка побутових відходів, технічне оснащення ЖКГ, електротранспорт тощо. Основною їх причиною є нестача коштів для поліпшення стану та належного розвитку цього сектору економіки. Виходом може стати залучення населення до інвестування коштів у цю галузь, як в Європі. Та, на відміну від ринкової економіки, де функціонує ринок покупця,

в Україні у цій сфері панує ринок продавця через неплатоспроможність кінцевого споживача, який прагне отримання якісних послуг за низької ціни, а підприємства ЖКГ хочуть працювати прибутково, заощаджуючи кошти за рахунок зниження якості послуг, що надаються.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Косматенко М.Л. Організація регіонального управління підприємствами житлово-комунального господарства в аграрному

секторі : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.10.01 / Косматенко М.Л. – Харків, 2004. – 30 с.

2. Крамаренко Г.О. Організаційно-економічний механізм управління житлово-комунальним комплексом : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.06.01 / Крамаренко Г.О. – Донецьк, 1998. – 29 с.
3. Конкурентоспроможність економіки через розвиток житлово-комунальної сфери. Звіт Голови Держкомітету України з питань житлово-комунального господарства // Голос України. – 2010 р.
4. Україна у цифрах у 2013 році. – Державний комітет статистики України. – К., 2013. – 138 с.

УДК 336.71

Ачкасова С.А.

кандидат економічних наук,

викладач кафедри управління фінансовими послугами

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Устінєнкова М.А.

магістр фінансового факультету

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ БАЗЕЛЬ III

У статті наведено результати порівняльного аналізу існуючого в Україні державного регулювання ліквідності банків із використанням економічних нормативів та запропонованих рекомендацій міжнародних стандартів Базель III. Запропоновано рекомендації до удосконалення державного регулювання ліквідності банків на основі стандартів Базель III. Охарактеризовано відмінності у політиці державного регулювання ліквідності із використанням вітчизняного досвіду та рекомендацій за стандартами Базель III.

Ключові слова: ліквідність, регулювання, нормативи ліквідності, показник покриття ліквідності, показник чистого стабільного фінансування.

Ачкасова С.А., Устінєнкова М.А. ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ БАЗЕЛЬ III

В статье приведены результаты сравнительного анализа существующего в Украине государственного регулирования ликвидности банков с использованием экономических нормативов и предложенных рекомендаций международных стандартов Базель III. Предложены рекомендации по совершенствованию государственного регулирования ликвидности банков на основе стандартов Базель III. Охарактеризованы различия в политике государственного регулирования ликвидности с использованием отечественного опыта и рекомендаций по стандартам Базель III.

Ключевые слова: ликвидность, регулирование, нормативы ликвидности, показатель покрытия ликвидности, показатель чистого стабильного финансирования.

Achkasova S.A., Ustinenkova M.A. STATE REGULATION OF LIQUIDITY OF BANKS OF UKRAINE IN ACCORDANCE WITH THE REQUIREMENTS OF BASEL III

The article presents the results of a comparative analysis of the existing in Ukraine state regulation of banks' liquidity using economic standards and recommendations of international standards of Basel III. Recommendations on improvement of state regulation of banks' liquidity standards of Basel III. Characterized by differences in the policy of state regulation of liquidity using domestic experience and recommendations by the standards of Basel III.

Key words: liquidity, regulatory liquidity ratios, liquidity coverage rate, rate of net stable funding.

Постановка проблеми. Дослідження питань управління ліквідністю банків відповідають рекомендаціям Базель III A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems – revised version, які підсилюють вимоги до капіталу банку і вводять нові нормативні вимоги до ліквідності. Головною метою цих рекомендацій є підвищення якості управління ризиками в банках, що, у свою чергу, має зміцнити стабільність банківської системи в цілому. Крім того, всебічно не досліджено відповідність вітчизняних вимог до ліквідності міжнародним, зокрема Базель III. Це зумовлює необхідність проведення досліджень із визначення особливостей державного регулювання ліквідності банків України відповідно до вимог Базель III.

На сьогоднішній день Національним банком України встановлено три нормативи ліквідності: Н4, Н5, Н6 [16]. Розрахунок цих нормативів базується на балансових даних за минулий звітний період. Не встановлена диференціація для різних джерел фіндування. Фактично можна стверджувати, що Національний банк України регулює ліквідність банків із застосуванням методу запасу, який не може забезпечити стабільні умови роботи банківського сектора.

Міжнародні стандарти із забезпечення ліквідності банків, такі як Базель III, розроблені Базельським комітетом із банківського нагляду в складі комплексного пакету фундаментальних реформ міжнародної системи банківського регулювання і нагляду. Основною метою базельських стандартів є підвищення